

PRIMAGAZ

Sikkerhedsdatablad

Udgave 1 · Revisionsdato 3.august 2017 | Sikkerhedsdatablad efter (EF) nr. 1907/2006

1: Identifikation af stoffet/blandingen og af selskabet/virksomheden

1.1. Produktidentifikator:

Propan

1.2. Relevante identificerede anvendelser af stoffet eller blandingen samt anvendelser, der frarådes:

Professionel/industriel samt privat brug.

Dette produkt er undtaget fra registreringsforpligtelsen under REACH i henhold til pkt. 2(7)(b).

1.3. Nærmere oplysninger om leverandøren af sikkerhedsdatabladet:

Primagaz Danmark A/S

Sandvadsvej 11

Tlf.: 56 63 12 20

DK-4600 Køge

Ansvarlig for sikkerhedsdatablad (e-mail): kundeservice@primagaz.dk

1.4. Nødtelefon:

82 12 12 12 (Giftlinjen – døgnåben alle dage)

2: Fareidentifikation

2.1. Klassificering af stoffet eller blandingen:

Yderst brandfarlig gas under tryk.

CLP (1272/2008): Flam. Gas. 1;H220 Press. Gas; H280(Liq)

2.2. Mærkningselementer:

Signalord:

FARE

Faresætninger:

H220: Yderst brandfarlig gas.

H280: Indeholder gas under tryk, kan eksplodere ved opvarmning.

Sikkerhedssætninger:

P102: Opbevares utilgængeligt for børn.

P210: Holdes væk fra varme, varme overflader, gnister, åben ild og andre antændelseskilder. Rygning forbudt.

P377: Brand fra udsivende gas: Sluk ikke, medmindre det er sikkert at stoppe lækagen.

P381: Fjern alle antændelseskilder, hvis dette kan gøres sikkert.

P403: Opbevares på et godt ventileret sted.

2.3. Andre farer:

Høje koncentrationer af gas vil fortrænge luftens ilt. Det kan medføre pludselig bevidstløshed og dødsfald pga. iltmangel. Eksponering for flydende propan kan forårsage frostsår på øjnene og/eller huden. Propan dampe er tungere end luft. Dampe kan drive langs med jorden og nå fjerne antændelseskilder, hvilket kan medføre fare for tilbagetænding.

PBT/vPvB: Indholdsstofferne er ikke PBT/vPvB.

3: Sammensætning af/oplysning om indholdsstoffer

3.2. Blandinger:						
% w/w	Stofnavn	CAS	EF-Nr.	Index-nr.	Stofklassificering	Note
>90	Propan	74-98-6	200-827-9	601-006-00-5	Flam. Gas 1;H220 Press. Gas;H280	1
<5	Butan (indeholdende < 0,1 % butadien)	106-97-8	203-448-7	601-004-00-0	Flam. Gas 1;H220 Press. Gas;H280	1

1) Stoffet har en grænseværdi.
Ordlyd af faresætninger - se punkt 16.

4: Førstehjælpsforanstaltninger**4.1. Beskrivelse af førstehjælpsforanstaltninger:**Indånding:

Bring personen i frisk luft. Lette tilfælde: Holdes i ro under opsyn. Ved ubehag: Søg læge. Svære tilfælde: Bevidstløse lejres i aflåst sideleje med hovedet lavt og holdes varme. Er vejrtrækningen stoppet, gives kunstigt åndedræt. Tilkald straks læge eller ambulance.

Hud:

Fjern ikke tøj der er frosset fast til huden. Ved forfrysning skal det eksponerede område varmes langsomt op ved at skylle det med varmt vand. Ved sår eller hudgener: Søg straks lægehjælp.

Øjne:

Skyl straks med vand eller fysiologisk saltvand. Evt. kontaktlinser fjernes, og øjet spiles godt op. Ved fortsat irritation: Søg læge.

Indtagelse:

Ikke en sandsynlig eksponering. Forfrysninger på læber og mund skal skylles med vand – se under "Hud".

Forbrænding:

Skyl med vand indtil smerterne er ophørt. Fjern under skylningen ikke fastbrændt tøj fra det forbrændte område. Hvis lægebehandling er nødvendig, fortsættes skylningen, indtil en læge har overtaget behandlingen.

4.2. Vigtigste symptomer og virkninger, både akutte og forsinkede:

Høje koncentrationer kan forårsage kvælning. Lave koncentrationer virker bedøvende. Desuden mulig irritation af hud og øjne, hovedpine, svimmelhed og evt. bevidstløshed. Hyppig indånding af selv små mængder flygtigt stof kan skade centralnervesystemet (herunder hjerneskader).

4.3. Angivelse af om øjeblikkelig lægehjælp og særlig behandling er nødvendig:

Vis dette sikkerhedsdatablad til læge eller skadestue.

5: Brandbekæmpelse**5.1. Slukningsmidler:**

Stop for tilførsel af produkt.

Vandtåge (aldrig vandstråle - spreder branden) eller pulver. Brug ikke skum eller kulsyre.

5.2. Særlige farer i forbindelse med stoffet eller blandingen:

Trykbeholdere kan eksplodere (BLEVE) ved varmepåvirkning. Undgå indånding af røggasser. Ved brand dannes meget giftige gasser: Carbonoxider.

5.3. Anvisninger for brandmandskab:

Fjern beholdere om muligt. Brug BLØD VANDSTRÅLE for at køle beholdere! Brug trykluftmaske ved kraftig røgudvikling.

6: Forholdsregler over for udslip ved uheld**6.1. Personlige sikkerhedsforanstaltninger, personlige værnemidler og nødprocedurer:**

Brug personlige værnemidler - se punkt 8. Stop for tilførsel af produkt. Fjern antændelseskilder. Begræns spredning. Sørg for god udluftning.

6.2. Miljøbeskyttelsesforanstaltninger:

Undgå udledning til kloak - se punkt 12.

6.3. Metoder og udstyr til inddæmning og oprensning:

Ventiler området. Luk for gasforsyningen Videre håndtering af spild - se punkt 13.

6.4. Henvisning til andre punkter:

Se ovenfor.

7: Håndtering og opbevaring**7.1. Forholdsregler for sikker håndtering:**

Undgå indånding af dampe/tåger. Sørg for effektiv ventilation. Undgå kontakt med hud (flydende gas kan give frostskafer) og øjne. Undgå rygning. Efter brug afvask med rigelig vand og sæbe. Nødbruker anbefales. Må aldrig anvendes i nærheden af ild, gnister eller varme overflader (ATEX). Rygning forbudt. Såfremt arbejdsprocessen er klassificeret iht. At/Beredskabsstyrelsen bestemmelser, skal elektriske installationer m.v. overholde Sikkerhedsstyrelsens bestemmelser. Normalt anses brand og eksplosionsfare for effektivt forebygget, når dampkoncentrationen er under 25 % af nedre eksplosionsgrænse. God praksis er højst 10 % af nedre eksplosionsgrænse. Træf foranstaltninger mod statisk elektricitet. Luk beholderens ventil efter hver brug.

7.2. Betingelser for sikker opbevaring, herunder eventuel uforenelighed:

Forsvarligt, utilgængeligt for uvedkommende, adskilt fra levnedsmidler, foderstoffer, lægemidler o.l. I originalbeholder på tørt, velventileret sted. Tomme, urensede beholdere behandles som fyldte. Fjern ikke mærkninger. Håndtering og oplag af propan skal ske i henhold til reglerne i tekniske forskrifter for gasser.

7.3. Særlige anvendelser:

Se anvendelse - punkt 1.

8: Eksponeringskontrol/Personlige værnemidler**8.1. Kontrolparametre:**

AT-grænseværdi (Bek. 507 af 17.05.2011 med senere ændringer):

1000 ppm = 1800 mg/m³ (Propan)   500 ppm = 1200 mg/m³ (n-Butan = Butan)

DNEL/PNEC: Ingen sundhedsfarlige eller miljøfarlige stoffer.

8.2. Eksponeringskontrol:

Egnede foranstaltninger til eksponeringskontrol: Sørg for effektiv ventilation. Trykbærende systemer bør regelmæssigt undersøges for lækager. Gasdetektorer bør anvendes, når brandbare gasser kan slippe ud.

PERSONLIGE VÆRNEMIDLER:

Indånding:

Åndedrætsværn normalt ikke nødvendigt. Ved utilstrækkelig ventilation: Anvend godkendt maske (iht. EN136) med kombinationsfilter type AX (brunt - mod organiske dampe). Filtrene har begrænset brugstid (skal skiftes). Læs fabrikantens anvisninger.

Hud:

Brug beskyttelseshandsker mod mekanisk risiko (iht. EN388) ved håndtering af gasbeholdere.

Brug evt. flammehæmmende, antistatisk arbejdstøj (Sko (EN ISO 20345); Tøj (EN ISO 1149-5)).

Øjne:

Tætssluttende beskyttelsesbriller (iht. EN 166) ved fyldning eller åbning af koblinger.

Foranstaltninger til begrænsning af eksponering af miljøet: Ingen særlige.

9: Fysisk-kemiske egenskaber

9.1. Oplysninger om grundlæggende fysiske og kemiske egenskaber:	
Udseende:	Farveløs, komprimeret flydende gas
Lugt:	Af tilsat lugtstof
Lugttærskel:	Ikke bestemt
pH:	Ikke relevant
Smeltepunkt/frysepunkt (°C):	-188
Begyndelseskogepunkt og kogepunktsinterval (°C):	-46
Dekomponeringstemperatur (°C):	Ikke bestemt
Flammepunkt (°C):	Brændbar gas (-100°C)
Fordampningshastighed:	Øjeblikkeligt ved > -31°C
Antændelighed (fast stof, luftart) (°C):	470
Øvre/nedre antændelses- eller eksplosionsgrænser (vol-%):	1,8 - 11,1
Damptryk (bar, 25°C):	9
Dampmassefylde (luft=1):	1,5 (tungere end luft)
Relativ massefylde (g/ml, 20°C):	0,6
Opløselighed (i vand, mg/l):	75 (ringe opløselighed i vand)
Fordelingskoefficient: n-oktanol/vand, Log K _{ow} :	2,36 (propan)
Viskositet:	Ikke relevant
Eksplorative egenskaber:	Ikke relevant
Oxiderende egenskaber:	Ingen

9.2. Andre oplysninger:

Ingen relevante

10: Stabilitet og reaktivitet

10.1. Reaktivitet:

Ingen tilgængelige data.

10.2. Kemisk stabilitet:

Stabilt ved de anbefalede opbevaringsbetingelser – se punkt 7.

10.3. Risiko for farlige reaktioner:

Dampene kan antændes af f.eks. en gnist, en varm flade eller en glød. Dampene kan danne eksplosive blandinger med luft.

Kan drive langt til antændelseskilder og give tilbageslag. Dampene er ved almindelig temperatur tungere end luft og kan spredes langs gulv m.v.

10.4. Forhold, der skal undgås:

Undgå dannelse af gnister samt opvarmning.

10.5. Materialer, der skal undgås:

Stærke oxidationsmidler.

10.6. Farlige nedbrydningsprodukter:

Ved ophedning til meget høje temperaturer (spaltning) afgives meget giftige gasser: Carbonoxider.

11: Toksikologiske oplysninger**11.1. Oplysninger om toksikologiske virkninger:**

Fareklasse	Data	Test	Datakilde
Akut toksicitet: Inhalation Dermal Oral	LC ₅₀ (indånding, rotte) = 658 mg/l/4h (Butan) LC ₅₀ (hud, rotte) > 2000 mg/kg (Propan/Butan) LC ₅₀ (indtagelse, rotte) > 5000 mg/kg (Propan/Butan)	Ikke oplyst Ikke oplyst Ikke oplyst	IUCLID Concawe Concawe
Ætsning/ irritation:	Ingen øjenirritation, kanin (Propan/Butan)	Ikke oplyst	IUCLID
Sensibilisering:	Ingen tilgængelige/anvendelige data	–	–
CMR:	Ingen bakteriel mutagenicitet (Propan/Butan) Ingen tilgængelige data for reproduktionstoksicitet (Propan/Butan) Ingen tilgængelige data for kræftfremkaldende effekt (Propan/Butan)	Ames – –	IUCLID – –

Sandsynlige eksponeringsveje: Lunger, hud og mavetarmkanal.

Symptomer:

Indånding:	Kan medføre irritation af luftvejene, hovedpine, døsighed, svimmelhed og ved høje koncentrationer ruslignende symptomer og bevidstløshed.
Hud:	Kan give forfrysninger og dermed ødelægge væv.
Øjne:	Kan give forfrysninger og dermed skade øjet.
Indtagelse:	Ikke en sandsynlig eksponering. Forfrysninger på læber og mund skal skylles med vand – se under "Hud".
Kroniske virkninger:	Indånding af høje koncentrationer eller hyppig indånding af selv små mængder flygtige stoffer kan give skader på centralnervesystemet (herunder hjerneskader).

12: Miljøoplysninger**12.1. Toksicitet:**

Akvatisk	Data	Test (Medie)	Datakilde
Fisk	LC ₅₀ (fisk (uspecificeret), 96t) > 1000 mg/l (Propan)	Ikke oplyst (FW)	IUCLID
Krebsdyr	EC ₅₀ (daphnia, 48t) = 27 mg/l (Propan)	ECOSAR Calc.	ECHA diss.
Alger	EC ₅₀ (grøn alge, 72t) = 11 mg/l (Propan)	ECOSAR Calc.	ECHA diss.

12.2. Persistens og nedbrydelighed:

Propan og butan er hurtigt nedbrydelige.

12.3. Bioakkumuleringspotentiale:

Log K_{ow} = 2.38 (Propan); 2.89 (Butan) - forventes ikke at kunne bioakkumulere.

12.4. Mobilitet i jord:

Propan og butan er gasser ved normalt, atmosfærisk tryk og blander sig derfor hurtigt med den omgivende luft. K_{oc} (beregnet) < 10 - meget stor mobilitet forventes i jordmiljøer.

12.5. Resultater af PBT- og vPvB-vurdering:

Indholdsstofferne er ikke PBT/vPvB.

12.6. Andre negative virkninger:

Ingen kendte.

13: Forhold vedrørende bortskaffelse**13.1. Metoder til affaldsbehandling:**

Kemikaliet skal betragtes som farligt affald. Brugte eller tomme trykbeholdere returneres til Primagaz.

Kemikalieaffaldsgruppe: EAK-kode:

Z 16 05 04 (rester)

14: Transportoplysninger**14.1. UN-nr.:**

1965 (ADR/RID/IMDG)

14.2. UN-forsendelsesbetegnelse (UN proper shipping name):

CARBONHYDRID GASBLANDING, FORDRÅBET, N.O.S. (Propan) (ADR/RID)

HYDROCARBON GAS MIXTURE, LIQUEFIED, N.O.S. (Propane) (IMDG)

14.3. Transportfareklasse(r):

2 (ADR/RID); 2.1 (IMDG)

14.4. Emballagegruppe:

Ikke tildelt (ADR/RID/IMDG)

14.5. Miljøfarer:

Ingen.

14.6. Særlige forsigtighedsregler for brugeren:

Ingen.

14.7. Bulktransport i henhold til bilag II til MARPOL og IBC-koden:

Ikke relevant.

15: Oplysninger om regulering**15.1. Særlige bestemmelser/særlig lovgivning for stoffet eller blandingen med hensyn til sikkerhed, sundhed og miljø:**

Må ikke bruges af unge under 18 år (jf. Arbejdstilsynets bek. om unges arbejde).

Ved en arbejdspladsvurdering skal det sikres, at ansatte ikke er udsat for påvirkninger, der kan indebære en risiko ved graviditet eller amning (jf. Arbejdstilsynets bek. om arbejdets udførelse).

PR-nr: 4043711

15.2. Kemikaliesikkerhedsvurdering:

Ingen CSA (kemikaliesikkerhedsvurdering) er udarbejdet for indholdsstofferne – se punkt 8.2.

16: Andre oplysninger**Faresætninger angivet under punkt 3:**

H220: Yderst brandfarlig gas.

H280: Indeholder gas under tryk, kan eksplodere ved opvarmning.

Forkortelser:

At. = Arbejdstilsynet

CMR = Carcinogenicitet, mutagenicitet og reproductionstoksicitet.

CSR = Chemical Safety Report (Kemikaliesikkerhedsrapport)

EC₅₀ = Effect Concentration 50 % (Effektkoncentration 50 %)

DNEL = Derived No-Effect Level (Udledt nuleffektniveau)

FW = Fresh Water (Ferskvand)

LC₅₀ = Lethal Concentration 50 % (Dødelig koncentration 50 %)

LD₅₀ = Lethal Dosis 50 % (Dødelig dosis 50 %)

PBT = Persistent, Bioaccumulative, Toxic (Persistent, bioakkumulerende, giftig)

PNEC = Predicted No-Effect Concentration (Beregnet nuleffekt-koncentration)

vPvB = very Persistent, very Bioaccumulative (Meget persistent, meget bioakkumulerende)

Litteratur:

ECHA diss. = REACH registration dossier from ECHA web site

IUCLID = International Uniform Chemical Database Information (International kemikaliedatabase med information om kemiske stoffer)

RTECS = Register of Toxic Effects of Chemical Substances (database over toksiske effekter af kemiske stoffer)

Rådgivning om oplæring/instruktion:

Produktet må kun anvendes af personer, som nøje er instrueret i arbejdets udførelse og som har kendskab til indholdet i dette sikkerhedsdatablad.

Ændringer siden forudgående version:

Erstatter alle tidligere versioner med ændringer i alle punkter.